

Wpłynęło do IGIGP dnia

.....
21.07.2014
DYREKTOR
Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

dr hab. Marek Drewnik

Prof. zw. dr hab. Kazimierz Kuciński
Katedra Geografii Ekonomicznej
Szkoła Główna Handlowa
Warszawa

Recenzja

w potępowaniu habilitacyjnym sporządzona w związku z wnioskiem
dr Krzysztofa Gwosdza o nadanie mu stopnia
doktora habilitowanego w dziedzinie Nauk o Ziemi w dyscyplinie Geografia

1. Ogólna charakterystyka Habilitanta

Dr Krzysztof Gwosdz jest absolwentem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia licencjackie odbył na Wydziale Prawa i Administracji, a magisterskie w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej tego Uniwersytetu. Tamże uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi stopień doktora Nauk o Ziemi w zakresie Geografii. Od lutego 2004 roku pracuje w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, zrazu jako asystent, a od 21 lutego 2005 na stanowisku adiunkta.

Jako badacz przestrzennych aspektów zjawisk gospodarczych dr K.Gwosdz skupia swoją uwagę przede wszystkim na południowej Polsce badając głównie Śląsk, zwłaszcza Górny, a także Małopolskę. Pozostając wierny tym regionom nie ulega jednak ich powabowi i traktuje je raczej jako studia przypadku niż przedmiot badania sam w sobie. Świadczy to dobrze o Jego warsztacie naukowym, podobnie jak pojawiający się w wielu pracach jego autorstwa makroprzestrzenny, a także makroekonomiczny kontekst omawianych zagadnień mających wraźnie lokalną i regionalną lokalizację. Swoboda operowania tym kontekstem ujawnia się również, w nielicznych wprawdzie, ale podejmujących istotną poznawczo i praktycznie problematykę opracowaniach dotyczących zagadnień o wymiarze ogólnopolskim.

Ten ogólnokrajowy wymiar pracy badawczej dr K.Gwosdza ma zresztą nie tylko charakter merytoryczny. Przejawia się on również w swoistej geografii jego publikacji. Dotyczą one wprawdzie przede wszystkim Śląska i Małopolski, ale ukazują się w periodykach i seriach wydawniczych mających zasięg ogólnopolski, a także międzynarodowy. Jego prace są także publikowane w

Gdańsku, Katowicach, Łodzi i Rzeszowie. Wszystko to w połączeniu z aktywnym udziałem w licznych krajowych i międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych sprawia, że dr K.Gwosdz jest znany jako naukowiec także poza swoim macierzystym środowiskiem akademickim i cenionym badaczem przestrzennej organizacji gospodarki w naszym kraju, jej ewolucji oraz problemów rozwojowych.

Zainteresowania badawcze dr K.Gwosdza dotyczą przede wszystkim geografii ekonomicznej, ze szczególnym uwzględnieniem geografii przemysłu, geografii miast, geografii usług, rozwoju regionalnego i gospodarki przestrzennej. Charakteryzuje je spojrzenie na badane zagadnienia z punktu widzenia historycznego i analizowanie ich w konwencji ekonomii ewolucyjnej. Chodzi bowiem dr K.Gwosdzowi o pokazanie jak minione zdarzenia i decyzje wpływają na współczesne procesy gospodarcze oraz możliwości przyszłego ich kształtowania.

Wiele wskazuje na to, że istotną rolę w formowaniu się tożsamości naukowej dr Krzysztofa Gwosdza odegrały studia licencjackie odbyte na kierunku administracja samorządowa. Uczuliły Go one, jak sądzę, na tę problematykę i skłoniły do stosowania w badaniach tej optyki, a zarazem stanowiły niewątpliwą zachętę do podejmowania ożywionej współpracy z organami tej administracji. Uwrażliwiły zapewne również na kwestie związane z zarządzaniem rozwojem miast i regionów. Natomiast studia magisterskie ukształtowały niewątpliwie Jego postawę aktywnego badacza doceniającego znaczenie bezpośredniego kontaktu z analizowaną rzeczywistością gospodarczą i mającego głęboki szacunek dla empirii, którą traktuje wszelako nie opisowo lecz problemowo szukając inspiracji w solidnej podbudowie teoretycznej, zwłaszcza tej sugerującej innowacyjne podejście do rozpatrywanych zagadnień.

Doktora Krzysztofa Gwosdza interesują zmiany w organizacji przestrzennej polskiej gospodarki dokonujące się pod wpływem i w następstwie transformacji systemowej, globalizacji, integracji europejskiej oraz postępu technicznego, ze szczególnym uwzględnieniem nakładania się na siebie ich implikacji. Jest wnikliwym badaczem tego co w tym zakresie dokonało się w Polsce w minionym ćwierćwieczu. Rejestruje te zjawiska, ale przede wszystkim stara się je analizować i wyjaśniać umieszczając udatnie terażniejszość między przeszłością a przyszłością i starając się dostrzec w tym co lokalne, temporalne i specyficzne, to co uniwersalne i ponadczasowe.

Robi to jako samodzielny badacz, ale przede wszystkim jako członek różnych zespołów badawczych wykazując przy tym niezwykle cenną, a zarazem

niezmiernie trudną w praktyce, umiejętność pracy zespołowej. Na blisko 70 opublikowanych opracowań różnego rodzaju aż 55 to prace napisane wspólnie z innymi autorami, przy czym udział Habilitanta w ich powstaniu wahał się w granicach 20-50% przekraczając z reguły jedną trzecią. Nie uważam tego bynajmniej za przejaw słabości Jego dokonań naukowych lecz raczej za świadectwo kompetencji, o którą tak trudno w nauce, a bez której nie sposób dziś oczekiwać jej rozwoju, bo wykuwa się on właśnie w pracy zespołowej i wymaga często podporządkowania osobistych ambicji celom poznawczym. Okazuje się, że dr K.Gwosdz potrafi to doskonale robić, a Jego wkład intelektualny w powstające przy współpracy z innymi autorami publikacje jest zawsze istotny, żeby nie powiedzieć, że czestokroć kluczowy dla ich wartości merytorycznej. I potrafi jeszcze jedno, za co Go cenię, a mianowicie raz być lojalnym członkiem zespołu badawczego, a innym razem jego wymagającym, a zarazem spolegliwym kierownikiem. Nie jest to bynajmniej częsta i powszechna wśród ludzi nauki umiejętność, bowiem wymaga połączenia świadomości swoich kompetencji ze skromnością i myśleniem kategoriami zespołu, a nie jedynie osobistego interesu i prestiżu.

Nie jest również częsta, cechująca dr K.Gwosdza, umiejętność łączenia pracy naukowej z aktywnością publicystyczną i dydaktyczną o charakterze popularyzatorskim, jak również z pracą ekspercką. Nie chodzi przy tym jedynie o to czy ktoś taką działalność uprawia lecz o to czy i jak potrafi ją wiązać z prowadzonymi badaniami naukowymi. Doktorowi K.Gwosdzowi udaje się tak różne wątki aktywności znakomicie synergicznie łączyć, tak by się przenikały i służyły przede wszystkim głównemu nurtowi pracy badawczej będąc dla niego inspiracją i nadając mu sens praktyczny.

2. Ocena dorobku naukowego

Z analizy dorobku naukowego dr K.Gwosdza wynika, że Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół kilku kluczowych zagadnień, a mianowicie:

- struktury funkcjonalnej jednostek osadniczych oraz przestrzennych i ich ewolucji;
- tożsamości miast i stereotypów przestrzennych;
- rewitalizacji miast, zwłaszcza przemysłowych;
- specjalnych stref ekonomicznych traktowanych jako obszary lokalizacyjnego uprzywilejowania;

- bezpośrednich inwestycji zagranicznych;
- lokalizacji przemysłu samochodowego.

Te z pozoru rozległe zainteresowania badawcze można jednak w zasadzie zredukować do dwóch nurtów, a mianowicie do studiów nad ewolucją starych okręgów (aglomeracji) przemysłowych i lokalizacją bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Fakt, iż badania tej problematyki dotyczą przede wszystkim konurbacji górnośląskiej, specjalnych stref ekonomicznych i przemysłu samochodowego można natomiast z powodzeniem uznać za przykład kompleksowo prowadzonych studiów przypadku.

Szczególne miejsce w tych badaniach zajmuje konurbacja górnośląska, którą dr K.Gwosdz eksploruje konsekwentnie od ponad dekady starając się uchwycić mechanizm jej ewolucji i odpowiedzieć na podstawie tego badania na nurtujące współczesną geografii ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną pytanie dotyczące tego jak nie dopuścić do regresu kluczowych niegdyś aglomeracji przemysłowych i jak zbudować na ich zrębach nowoczesne jednostki przestrzenne przemysłu będące wiodącymi ogniwami organizacji przestrzennej tego sektora gospodarki w kraju. Prowadzone w tym zakresie przez dr K.Gwosdza studia, cechuje empiryczna solidność, metodologiczna innowacyjność, dobra podbudowa teoretyczna i dążenie nie tylko do testowania teorii lecz także do jej wzbogacania z zachowaniem dużej dozy powściągliwości przy próbach dokonywania generalizacji, co dobrze świadczy o warsztacie naukowym Habilitanta i jego poznawczym sceptycyzmie.

Wielką zaletą tych studiów jest umiejętne łączenie teorii i metodologii geografii miast z geografii przemysłu i teorią regionu ekonomicznego oraz rozwoju regionalnego świadczące nie tylko o znajomości teoretycznych podstaw tych dyscyplin nauki, ale również o dobrych podstawach z zakresu nauk ekonomicznych, a przede wszystkim o wyczuciu specyfiki procesów gospodarczych i ich uwarunkowań. Jest to przy tym nie tylko podejście stricte naturalistyczne, ale wzbogacone o elementy ujęcia humanistycznego czego niewątpliwym dowodem jest eksponowanie roli kapitału ludzkiego, a zwłaszcza społecznego w procesie ewolucji konurbacji górnośląskiej, ale także dostrzeganie znaczenia tego jak utożsamiają się z nią jej mieszkańcy i jak ona sama jest postrzegana jako jednostka przestrzenna.

Plonem tych badań jest jednotematyczny cykl publikacji omawiający na przykładzie konurbacji górnośląskiej różne aspekty przemian strukturalnych starych aglomeracji przemysłowych. Szczególne miejsce w tym cyklu zajmuje zamykające go niejako studium procesu rodzenia się nowej ścieżki rozwoju

konurbacji górnośląskiej opublikowane w książce „Pomiędzy starą a nową ścieżką” (Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2014) analizujące na przykładzie tej konurbacji mechanizmy ewolucji struktury gospodarczej i przestrzennej regionu tradycyjnego przemysłu. Analizując teoretyczne podstawy zmian strukturalnych zachodzących w tego typu jednostkach przestrzennych Autor pokazuje jak formuje się nowa ścieżka ich rozwoju. Zwraca przy tym uwagę na to, że proces ten jest determinowany specyfiką poszczególnych miast konurbacji wynikającą z ich historii, struktury funkcjonalnej i położenia. Pokazuje, że rozwój postindustrialny zależy od typu lokalnej gospodarki i roli poszczególnych miast w konurbacji. Dowodzi, że nowych impusów rozwojowych niekoniecznie trzeba szukać w przemysłach zaawansowanych technologicznie lecz także w bardziej nowoczesnych niż dotychczasowe rodzajach produkcji przemysłowej. Udowadnia, że dezindustrializacja nie musi bynajmniej jedynie polegać na zastąpieniu przemysłu usługami lecz na wzbogaceniu bazy ekonomicznej miasta o tercjarną działalność gospodarczą tworzącą otoczenie sprzyjające rozwojowi nowych form przemysłu. Podkreśla przy tym rolę kapitału ludzkiego i społecznego w tym procesie. Wskazuje, że jego powodzenie zależy przede wszystkim od odpowiedniego zarządzania ewolucją struktury ekonomicznej konurbacji i jej poszczególnych składowych. Oznacza to konieczność sprzężenia działań lokalnych z regionalnymi i makroekonomicznymi oraz makroprzestrzennymi, a przede wszystkim traktowania konurbacji zarazem jako całości i zbioru tworzących ją, a wymagających odrębnego i zindywidualizowanego podejścia, miast.

Poczynione ustalenia i obserwacje są niezmiernie istotne z punktu widzenia przyszłości konurbacji górnośląskiej i jej transformacji ku nowoczesności, a jednocześnie wnoszą wiele inspirujących myśli do teorii ewolucyjnej gospodarki przestrzennej, zwłaszcza zaś rozbudowują wiedzę na temat mechanizmu transformacji i restrukturyzacji starych aglomeracji przemysłowych wyrosłych na eksploatacji i przetwórstwie surowców mineralnych.

Cenna jest również warstwa metodologiczna tej pracy, bowiem jest to studium będące przykładem twórczego zastosowania modelu rozwoju „zależnego od ścieżki” pokazującego jak przeszłość determinuje współczesność i przyszłość jednostek przestrzennych i osadniczych, a przede wszystkim próbującego określić kiedy i w jakich warunkach blokuje ich rozwój, a kiedy stwarza, bądź może stwarzać po niemu przesłanki, lub rodzić nadzieję na nowe lepsze jutro. Jest to zarazem studium przeprowadzone w sposób świadczący o

szerokich zainteresowaniach badawczych jego Autora i swobodzie w poruszaniu się po polu badawczym geografii przemysłu, geografii miast i gospodarki przestrzennej, co świadczy o głębokiej znajomości ich teorii i stosowanego w nich instrumentarium badawczego.

O szerokich zainteresowaniach badawczych dr K.Gwosdza świadczy także i to, że nie poprzestaje na śledzeniu transformacji tradycyjnych i dobrze zakorzenionych w strukturze przestrzennej gospodarki naszego kraju jednostek przestrzennych i osadniczych, a dostrzega również i stara się eksplorować nowe elementy tej struktury. Świadczą o tym Jego studia nad specjalnymi strefami ekonomicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem najstarszej z nich zlokalizowanej w Mielcu. Na podkreślenie zasługuje tu zwłaszcza wkład Habilitanta w opracowanie metodologicznej warstwy tych studiów związany z badaniem dwóch fundamentalnych dla tego elementu organizacji przestrzennej gospodarki kwestii, a mianowicie sposobu podejmowania decyzji o lokalizacji podmiotów gospodarczych w tych strefach i wpływu tych stref na rozwój lokalny oraz regionalny. Wypracowana w tych badaniach metodologia stanowi istotny wkład do wiedzy o oddziaływaniu inwestycji zewnętrznych na ich bliższe (lokalne) i dalsze (regionalne) otoczenie.

Z tym nurtem zainteresowań badawczych dr K.Gwosdza wiążą się ściśle jego prace dotyczące lokalizacji firm z kapitałem zagranicznym. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że dr K.Gwosdz postrzega te inwestycje nie tylko z perspektywy nowych miejsc ich lokalizacji i związanych z tym problemów, zwłaszcza tych dotyczących kapitału ludzkiego, ale patrzy na nie także z punktu widzenia miejsc, które opuściły, lub do których nie napłynęły, choć potencjalnie mogły. Widzi nie tylko pozytywne skutki napływu inwestycji zagranicznych, ale dostrzega także negatywne implikacje tego procesu dla trwałości rozwoju lokalnego i regionalnego oraz dotychczasowych funkcji miejsc lokalizacji tych inwestycji.

W ten nurt zainteresowań badawczych dr K.Gwosdza wpisują się także Jego oryginalne prace poświęcone geografii powstających w Polsce hipermarketów wykorzystujące twórczo do analizy tego procesu koncepcję dyfuzji innowacji. Ich rozwinięcie stanowią badania uwarunkowań rozwoju przemysłu samochodowego w Europie Środkowej. Są one dobitnym dowodem na to, że analizując współcześnie lokalizację podmiotów gospodarczych nie można tego robić reprezentując li tylko podejście mikroekonomiczne i lokalne. Trzeba ją natomiast, tak jak to czyni z powodzeniem dr K.Gwosdz, widzieć w skali regionu i branży uwzględniając przy tym kontekst globalnego rynku i

ewolucyjną teorię firmy, bo to co jest doskonałym rozwiązaniem dziś może się okazać fatalnym w przyszłości i to wcale nie tak odległej w świecie, który cechuje niezwykle dynamizm technicznych, ekonomicznych i instytucjonalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Patrząc na dorobek naukowy dr K.Gwosdza trzeba powiedzieć, że niezwykle trafnie wybrał penetrowane obszary badawcze leżące na styku geografii przemysłu, geografii miast i gospodarki przestrzennej. Są to bowiem kluczowe zagadnienia współczesnej geografii ekonomicznej. Z jednej strony bada możliwości transformacji, restrukturyzacji i rewitalizacji starych aglomeracji i miast przemysłowych, zapobiegania ich degradacji i nadania im nowych impulsów rozwojowych, z drugiej zaś podejmuje studia nad tworzeniem nowych jednostek przestrzennych będących aglomeracjami działalności gospodarczej oraz implikacjami ich powstawania. I wreszcie bada fenomen naszych czasów, jakim są niewątpliwie inwestycje zagraniczne ze wszystkimi ich zaletami i wadami zarówno dla inwestorów, jak i dla miejsc ich lokalizacji.

Prowadząc te badania starannie gromadzi i analizuje źródłowy materiał empiryczny sięgając do klasycznych rozwiązań metodologii geografii ekonomicznej, które twórczo rozwija i adaptuje. Podejmując interpretację uzyskanych wyników badań empirycznych sięga do teorii geografii ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, którą doskonale łączy z teorią globalizacji i ekonomiczną teorią firmy uzyskując synergiczne efekty tej integracji. Interesuje Go przede wszystkim aspekt poznawczy prowadzonych badań, ale stara się by miały one także wymiar praktyczny. Jest przykładem nowoczesnego naukowca wnoszącego istotne nowe treści do uprawianej dyscypliny nauki, a sposób w jaki to czyni mówi o jego naukowej samodzielności oraz warsztatowej i intelektualnej dojrzałości, jak również doskonałym przygotowaniu teoretycznym i metodologicznym. Świadczą o tym dobitnie Jego publikacje, ważne merytorycznie, oszczędne w słowach, bogate w treści i cechujące się starannością formy. Nic więc dziwnego, że są często cytowane, zwłaszcza te publikowane w renomowanym „Przeglądzie Geograficznym”, co należy wiązać z ich interesującą i oryginalną, a zarazem wielce inspirującą warstwą metodologiczną i teoretyczną.

3. Ocena kluczowego osiągnięcia naukowego

Za osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 ze zmianami) Habilitant uznaje napisaną

przez siebie książkę „Pomiędzy starą a nową ścieżką rozwojową. Mechanizmy ewolucji struktury gospodarczej i przestrzennej regionu tradycyjnego przemysłu na przykładzie konurbacji katowickiej po roku 1989” wydaną w Krakowie w roku 2014 przez Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Książka ta wieńczy Jego wieloletnie badania nad aglomeracją górnośląską i dowodzi dojrzałości naukowej Autora. Świadczy dobrze o Jego kompetencjach warsztatowych i umiejętności dostrzegania ważnych poznawczo i praktycznie problemów badawczych gospodarki przestrzennej. Poszukuje możliwości kreowania nowych kierunków rozwoju gospodarczego tradycyjnych aglomeracji przemysłowych popadających w regres z racji zanikania podstawowych dotąd funkcji egzogenicznych ich bazy ekonomicznej. Analizuje przesłanki nowych impulsów rozwojowych i ich ograniczenia strukturalne oraz instytucjonalne. W efekcie przeprowadzonej analizy wnosi do nauki istotne nowe wartości wynikające z testowania teorii i generalizacji dokonanych na podstawie przeprowadzonych studiów empirycznych. Ten wkład do nauki można rozpatrywać w trzech płaszczyznach, a mianowicie metodologicznej, lokalnej i uniwersalnej.

W sensie metodologicznym osiągnięciem tej rozprawy jest zaproponowana przez jej Autora modyfikacja zastosowanego operacyjnie do badania zmian zachodzących w konurbacji katowickiej modelu rozwoju „zależnego od ścieżki”. Ujęcie to integruje ogólny model rozwoju gospodarki lokalnej i regionalnej z koncepcją genetyczno-funkcjonalną uwzględniając ponadto genotyp funkcjonalny. Dzięki jego zastosowaniu możliwe było sprecyzowanie istoty „zależności od ścieżki” i ilościowe jej zbadanie, co należy uznać za niewątpliwe osiągnięcie badawcze Autora tej pracy. Jest nim także zaproponowana i zastosowana metoda szacownia liczby pracujących wykorzystana w analizie struktury funkcjonalnej miast konurbacji katowickiej.

W sensie lokalnym niewątpliwym osiągnięciem badawczym tej rozprawy i wynikającym z niej wkładem do nauki jest poszerzenie i pogłębienie wiedzy o konurbacji katowickiej. Dzięki przeprowadzonym przez Habilitanta studiom wiemy jak przebiegał proces jej formowania się i współczesnej transformacji oraz jaki kształt ma jej struktura ekonomiczna i przestrzenna. Habilitant dowiódł, że współczesna organizacja funkcjonalno-przestrzenna konurbacji katowickiej odpowiada raczej typowi późnoindustrialnemu niż, jak można by było przypuszczać, postindustrialnemu, co stanowi ciągłe wyzwanie dla jej transformacji. Ta zaś wymaga zintegrowanego zarządzania angażującego władzę publiczną na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym, bowiem

alternatywą jest polaryzacja rozwoju poszczególnych miast konurbacji katowickiej przy jednoczesnym jej regresie jako całości. Te ustalenia i konstatacje stanowią istotny wkład do geografii przemysłu Polski, geografii osadnictwa naszego kraju oraz wiedzy o organizacji przestrzennej jego gospodarki i społeczeństwa.

W sensie uniwersalnym za wkład do wiedzy o organizacji przestrzennej gospodarki i mechanizmach jej rozwoju, a więc do geografii ekonomicznej i teorii gospodarki przestrzennej, należy uznać wynikające z tej pracy potwierdzenie tezy mówiącej, że współczesny rozwój lokalny i regionalny jest zależny od historycznie wykształconych struktur ekonomicznych, społecznych i przestrzennych.

Uniwersalny charakter ma również wynikająca z przeprowadzonej analizy konstatacja, że nowe kierunki rozwoju tradycyjnych aglomeracji przemysłowych mogą mieć różny poziom zaawansowania technologicznego, przy czym odnowa struktury ekonomicznej tych aglomeracji odbywa się raczej poprzez ewolucję już istniejących, bardziej nowoczesnych gałęzi przemysłu aniżeli poprzez rozwój zupełnie nowych gałęzi zaawansowanych technologicznie. Wymaga to jednak zachowania pokrewieństwa z wiodącymi niegdyś w danej aglomeracji rodzajami wytwórczości i komatybilności z nimi dokonywanych nowych inwestycji.

Przeprowadzona w rozprawie analiza zadaje także kłam tezie jakoby transformacja tradycyjnych aglomeracji przemysłowych była możliwa poprzez tercjalizację ich struktury ekonomicznej. Autor udowadnia, że w tym procesie rozwój usług jest konieczny, ale nie może być traktowany jako alternatywa reindustrializacji i musi być prowadzony w sposób z nią skoordynowany kształtując otoczenie rynkowe nowych podmiotów gospodarczych i tworząc dogodne warunki ich efektywnego ekonomicznie funkcjonowania. To ustalenie stanowi niezwykle ważną rekomendację dla polityki rozwoju lokalnego oraz regionalnego transformowanych i unowocześnianych tradycyjnych aglomeracji przemysłowych, a zarazem istotny wkład do teorii gospodarki przestrzennej.

Za istotny wkład do nauki należy również uznać wynikającą z przeprowadzonej w tej rozprawie analizy tezę mówiącą, że warunkiem dokonania restrukturyzacji tradycyjnych aglomeracji przemysłowych poprzez rozwój wiedzochłonnych i zaawansowanych technologicznie dziedzin wytwórczości jest istnienie w tych aglomeracjach, a zwłaszcza w poszczególnych tworzących je miastach, odpowiedniego po temu środowiska społecznego i instytucjonalnego, którego na ogół niestety nie ma w tego typu

jednostkach przestrzennych i osadniczych. Kluczowa jest przy tym, zidentyfikowana przez Habilitanta, ich słabość instytucjonalna, która uniemożliwia bezpośrednio przechodzenie od starych struktur ekonomicznych do nowych, przezwyciężenie tej słabości jest bowiem procesem trudnym i czasochłonnym.

Niezmiernie ważna jest przy tym wynikająca z rozprawy konstatacja, że zdolność do głębokiej i szybkiej zmiany struktury ekonomicznej zależy od genotypów funkcjonalnych poszczególnych miast konurbacji i powinna być rozpatrywana w odniesieniu do każdego z nich tak, by uwzględnić specyfikę jego bazy ekonomicznej i struktury społecznej oraz jego relacje przestrzenne. Jest to o tyle istotne, że w przypadku załamania tradycyjnej monofunkcyjnej bazy ekonomicznej generowana przez nią niska przedsiębiorczość hamuje rozwój endogenicznej trajektorii rozwoju gospodarczego i przyczynia się do regresu danego miasta. Natomiast w ośrodkach polifunkcyjnych możliwa jest restrukturyzacja bez fazy regresu. Stwierdzenie i udowodnienie tego faktu należy uznać za istotny wkład Autora do wiedzy o procesach transformacji tradycyjnych aglomeracji przemysłowych.

Jest nim także udowodnienie tezy, że jednym z podstawowych procesów wywoływanych przez zachodzące w transformowanej tradycyjnej konurbacji przemysłowej zmiany strukturalne jest przyspieszenie integracji funkcjonalnej tych konurbacji. Jeśli ma ona charakter hierarchiczny, to sprzyja restrukturyzacji konurbacji traktowanej jako całość, jeśli zaś jest policentryczna służy wprawdzie niektórym z miast danej konurbacji, ale nie rozwiązuje jej problemów rozwojowych.

Udowodnienie tej tezy uważam za zasadnicze osiągnięcie poznawcze tej rozprawy, tym ważniejsze że rodzi konkretne wnioski praktyczne podobnie zresztą jak dowiedziona przez Autora tej pracy teza o konieczności zachowania ostrożności przy traktowaniu usług i zaawansowanych technologicznie rodzajów wytwórczości jako narzędzi restrukturyzacji tradycyjnych aglomeracji przemysłowych, zwłaszcza że ten proces jest uwarunkowany historycznie, strukturalnie, a przede wszystkim instytucjonalnie.

W sumie uważam, że uznana przez Habilitanta za Jego kluczowe osiągnięcie naukowe książka jest nim w istocie, a zawarte w niej, udokumentowane empirycznie, tezy stanowią wielowątkowy i niezwykle bogaty wkład do nauki o przestrzennej organizacji gospodarki i jej ewolucji. Rozwijają tym samym w sposób znaczący teorię geografii ekonomicznej i teorię gospodarki przestrzennej.

4. Ocena pracy dydaktycznej

Dr K.Gwosdz jest nie tylko wnikliwym i nowatorskim badaczem przestrzennego wymiaru polskiej gospodarki oraz zachodzących w niej współcześnie procesów przestrzennych, ale także doświadczonym i kompetentnym nauczycielem akademickim, a Jego praca dydaktyczna jest wysoko oceniana przez uczestników zajęć, które prowadzi i przełożonych. Prowadzi wszystkie formy zajęć akademickich. Ma także pewne doświadczenie w prowadzeniu prac magisterskich. Jest autorem i współautorem koncepcji programowych różnych cykli zajęć dydaktycznych, w tym także prowadzonych w trudnej metodycznie formie e-learningowej. Uczestniczy również w przygotowaniu podręczników akademickich. Potwierdzeniem Jego kompetencji dydaktycznych są nagrody otrzymywane za osiągnięcia dydaktyczne oraz zaproszenia zagranicznych uniwersytetów do wygłaszania wykładów jako „visiting professor”.

5. Ocena współpracy zagranicznej i krajowej

Dr. K.Gwosdz nie ogranicza swojej aktywności naukowej do lokalnego i krajowego środowiska akademickiego. Uczestniczy jako badacz i dydaktyk w różnych przedsięwzięciach międzynarodowych, a także organizuje z powodzeniem międzynarodowe konferencje naukowe. Jest zwłaszcza aktywny jako uczestnik międzynarodowych projektów badawczych oraz licznych konferencji i seminariów naukowych. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że te projekty wiążą się zawsze ściśle z omawianymi wyżej głównymi nurtami zainteresowań badawczych dr K.Gwosdza, a on sam odgrywa w ich realizacji istotną, często wiodącą, rolę. Podkreślić należy również i to, że biorąc udział w konferencjach naukowych, zarówno krajowych jak i zagranicznych, jest zawsze ich aktywnym uczestnikiem, czego wyrazem są wygłaszane przez Niego referaty.

Ma także dr K.Gwosdz istotne dokonania jako uczestnik krajowych projektów badawczych dotyczących specjalnych stref ekonomicznych, polskiego przemysłu samochodowego, rewitalizacji miast, trendów rozwojowych miast małopolskich i śląskich oraz oceny różnych projektów badawczych realizowanych w województwie podkarpackim z punktu widzenia ich wpływu na rozwój miast w tym regionie.

Cechą charakterystyczną tej aktywności naukowej jest jej ściśle podporządkowanie głównym nurtom zainteresowań badawczych, które dr K.Gwosdz konsekwentnie realizuje korzystając ze wszystkich okazji pogłębiania wiedzy o ewolucji struktur przestrzennych gospodarki i miast w ogóle, a na Śląsku i w Małopolsce w szczególności. Dotyczy to także Jego aktywności badawczej jako eksperta pracującego głównie na zlecenie Wojewódzkich Urzędów Marszałkowskich i Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

6. Konkluzja

Biorąc pod uwagę wyraźnie wyprofilowany dorobek naukowy dr Krzysztofa Gwosdza, jego charakter i wynikający z niego istotny wkład do nauki, jak również dokonania dydaktyczne Habilitanta, Jego aktywność i pozycję w krajowym środowisku naukowym oraz na forum międzynarodowym, jak również ożywioną współpracę z praktyką gospodarczą stwierdzam, że dr Krzysztof Gwosdz spełnia wszelkie warunki, jakie powinny być spełnione, by można Mu było nadać stopień doktora habilitowanego w dziedzinie Nauk o Ziemi w dyscyplinie Geografia, o co niniejszym, z pełnym przekonaniem, wnoszę. Przemawia za tym cała Jego aktywność naukowa, dydaktyczna i ekspercka, a w szczególności rozprawa naukowa, którą uznaje za swoje najważniejsze osiągnięcie badawcze i istotny wkład w rozwój nauki.

Prof. zw. dr hab. Kazimierz Kuciński

Warszawa, dnia 7 lipca 2014r.